

ВІДГУК

офіційного опонента Дмитрієва Дмитра Валерійовича , **доктора медичних наук, професора** кафедри анестезіології та інтенсивної терапії Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова на дисертаційну роботу Зенкіної Лариси Миколаївни «Оптимізація анестезіологічного забезпечення при ендопротезуванні кульшового і колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина.

Обґрунтування вибору теми дослідження

Ендопротезування кульшового та колінного суглобів (ЕККС) є важливим сучасним методом ортопедичної корекції, що значно покращує якість життя пацієнтів. Завдяки цьому методу хворі швидко забувають про біль, відновлюють працездатність і повертаються до повноцінного життя. Однак такі фактори, як похилий вік, ожиріння та цукровий діабет, можуть подовжувати перебування пацієнта в стаціонарі та погіршувати результати лікування.

Цукровий діабет (ЦД) є одним з найпоширеніших захворювань, що негативно впливає на результати ортопедичних операцій. Незважаючи на це, методи анестезіологічного забезпечення операцій ЕККС потребують значних уточнень і вдосконалення. Зокрема, не визначені оптимальні методи інтраопераційної анестезії при ЕККС та корекції больового синдрому в ранньому післяопераційному періоді, а також не розроблена тактика періопераційного ведення пацієнтів із тяжкою супутньою патологією, зокрема за наявності ЦД.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної роботи кафедри сімейної медицини та амбулаторно-поліклінічної допомоги НУОЗ України імені П.Л.Шупика за темою «Розробка і обґрунтування програм профілактики та лікування пацієнтів із коморбідною патологією органів та систем» (№ державної реєстрації 0122U002416).

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Назва дисертаційної роботи Зенкіної Л.М. відповідає її змісту. Усі наукові положення дисертації, сформульовані висновки є обґрунтованими та достовірними, базуються на достатній кількості фактичного матеріалу (94 хворих, яким виконувалась ендопротезування кульшового і колінного суглобів). Використані методи обстеження і статистична обробка отриманих результатів відповідають високому науково-методичному рівню та поставленій меті і завданням.

Наукова новизна і практичне значення отриманих результатів

Вперше проведено порівняльну характеристику перебігу періопераційного періоду у хворих на ЦД при операціях ендопротезування кульшового суглоба та ендопротезування колінного суглоба та обґрунтовано необхідність зміни тактики анестезіологічного забезпечення.

Вперше досліджено характерні особливості динаміки гемодинамічних показників в періопераційному періоді у хворих на ЦД, яким проводили ЕККС при застосуванні різних методів анестезії.

Доповнені наукові дані про зміни вуглеводного профілю у хворих на ЦД при операціях тотального ендопротезування в умовах застосування загальної та регіональної анестезії.

Розширені наукові дані щодо впливу нейроаксіальних методів анестезії на вираженість больового синдрому та прояви діабетичної нейропатії у хворих на ЦД в періопераційному періоді після операцій ендопротезування великих суглобів нижньої кінцівки.

Вперше науково обґрунтовано тактику обрання анестезіологічного забезпечення операцій ЕККС у хворих на цукровий діабет.

Внаслідок проведеного дослідження була розроблена і впроваджена оптимізована методика анестезіологічного забезпечення операцій ЕККС у хворих на ЦД, яка включає застосування нейроаксіальних блокад (спінальна анестезія з продовженою епідуральною анальгезією), післяопераційне знеболення без опіоїдів із застосуванням парацетамолу, періопераційну інфузійну терапію розчинами кристалоїдів, своєчасну корекцію та профілактику порушень вуглеводного обміну.

Обсяг та структура роботи, оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Дисертаційна робота викладена на 175 сторінках друкованого тексту та складається з анотації, вступу, аналізу сучасного стану проблеми

анестезіологічного забезпечення операцій ендопротезування кульшового та колінного суглобів, огляду матеріалу та методів досліджень. З розділів власних досліджень, розділу аналізу та узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Робота ілюстрована 35 таблицями та 14 рисунками. Список використаних джерел включає 187 найменувань, з них – 22 кирилицею (українською мовою) та 165 латиницею.

Вступ. Автор обґрунтував актуальність теми дисертаційної роботи та чітко сформулював мету дослідження, яка полягала в оптимізації анестезіологічного забезпечення при ендопротезуванні кульшового та колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом. Для досягнення цієї мети дисертанткою було сформульовано чотири завдання, які відповідають поставленій меті. Визначені наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Описано особистий внесок здобувача, впровадження результатів дослідження у практику, а також апробацію та публікації.

Розділ 1 – «**Огляд літератури**» (25 стор.). Проведено аналіз основних літературних джерел, що стосуються сучасних методів аналгезії при ендопротезуванні кульшового і колінного суглобів. Здобувач описав основні аспекти анестезіологічної підтримки як в інтра- так і в післяопераційному періоді у пацієнтів з цукровим діабетом. У цьому розділі викладено сучасні методи і схеми анестезіологічної підтримки, що використовуються для хворих з зазначеною патологією.

У другому розділі «**Матеріали і методи дослідження**», що викладений на 29 сторінках, автор описує об'єкт і предмет дослідження, методи лабораторних і інструментальних досліджень, гемодинамічні показники інтраопераційно, рівень глікемії в періопераційному та ранньому післяопераційному періоді, рівень аналгезії та седації в періопераційному періоді, схеми анестезіологічного забезпечення. Цей розділ містить також характеристику використаних методів лікування обстежених хворих, а також опис методик статистичної обробки отриманих результатів.

Розділ 3 «Порівняльний аналіз карт стаціонарних хворих після операцій ендопротезування кульшового і колінного суглобів» На 15 сторінках наведено порівняльну характеристику в ретроспективній групі дослідження клініко-анамнестичних даних, спектру супутніх патологій, характеристик вуглеводного обміну та його порушень, а також особливостей перебігу періопераційного періоду у пацієнтів при

ендопротезуванні кульшового та колінного суглобів. Це підтверджує висновки про необхідність оптимізації як інтра-, так і післяопераційного знеболення у пацієнтів після операцій ЕККС і вказує на потребу в пошуку інших методів інтраопераційної анестезії, які б забезпечували упереджувальну аналгезію для покращення післяопераційного знеболення.

Розділ 4 «Особливості перебігу переопераційного періоду у хворих на цукровий діабет, яким проводили ендопротезування кульшового суглобу і колінного суглобів при застосуванні різних методів анестезії».

У цьому розділі представлено перебіг періопераційного періоду при різних методах анестезії. Встановлено особливості динаміки гемодинамічних показників, зміни вуглеводного обміну та вираженість діабетичної нейропатії у пацієнтів з цукровим діабетом, яким проводили ендопротезування кульшового та колінного суглобів. Висновки розділу формують чіткий алгоритм анестезіологічного забезпечення, що наглядно демонструє особливості перебігу періопераційного періоду, виявлені в ході дослідження.

Розділ 5 «Показники больового синдрому під час анестезіологічного забезпечення і в ранньому післяопераційному періоді при ендопротезуванні кульшового і колінного суглобів у хворих на цукровий діабет» викладено на 18 сторінках. На основі результатів дослідження, регіонарні (нейроаксіальні) види анестезії забезпечують вищу якість знеболення у пацієнтів з цукровим діабетом у післяопераційному періоді порівняно із загальною анестезією. Найкращі результати знеболення спостерігалися у групі 3, де використовувалася комбінована спінально-епідуральна анестезія.

Висновки чітко сформульовані, обґрунтовані, відповідають меті й поставленим завданням.

Список використаних джерел оформлений відповідно до сучасних вимог ДАК МОН України. Серед них переважають публікації останніх 10 років.

Рекомендації щодо використання результатів дослідження. Дисертаційна робота Зенкіної Лариси Миколаївни має вагоме практичне значення. Впровадження результатів виконаного дослідження дозволить покращити результати ендопротезування кульшового і колінного суглобів у хворих на цукровий діабет шляхом удосконалення методів періопераційного анестезіологічного забезпечення.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Здобувач самостійно проаналізував медичну документацію, брав участь у обстеженні і проведенні анестезії 94 хворим при ендопротезуванні кульшового і колінного суглобів з цукровим діабетом. Зібрав і проаналізував літературні джерела за темою роботи за останні 10 років, виконав статистичну обробку, аналіз і узагальнення результатів власних досліджень з наступною публікацією їх у профільних виданнях. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Подані до захисту наукові досягнення є власними напрацюваннями здобувача, текст дисертації є оригінальним. Виявлені за допомогою програми Unichек текстові співпадіння (цитування) мають відповідні посилання на першоджерела внесені до списку. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих наукових працях.

За матеріалами дисертації опубліковано 7 наукових праць, зокрема: 5 статті у наукових фахових виданнях України (з яких 2 статті у виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі даних Scopus), та 3 тези в матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Зауваження, пропозиції та недоліки щодо змісту і оформлення дисертації.

Дисертаційна робота Зенкіної Лариси Миколаївної на тему «Оптимізація анестезіологічного забезпечення при ендопротезуванні кульшового і колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом» виконана на високому науковому та методичному рівні і вирішує науково-практичне завдання щодо покращення результатів ендопротезування кульшового та колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом шляхом удосконалення методів періопераційного анестезіологічного забезпечення. Зміст, структура, обсяг дисертації, її оформлення відповідають вимогам МОН України щодо таких дисертаційних робіт.

Принципових зауважень до дисертації немає.

При вивченні дисертаційної роботи **виникли такі запитання:**

1. На який день в післяопераційному періоді видаляли епідуральний катетор? Скільки днів максимально стояв епідуральний катетор?

2. Скільки днів після операції пацієнти приймали нестероїдні протизапальні препарати? Чи проводили профілактику стресово-ерозивного ураження слизової оболонки гастроінтестіального тракту?

Висновок щодо відповідності дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Зенкіної Лариси Миколаївни «Оптимізація анестезіологічного забезпечення при ендопротезуванні кульшового і колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом», представлена на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є самостійною завершеною науково-дослідною роботою, у якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують наукову задачу – покращення результатів анестезіологічного забезпечення при ендопротезуванні кульшового і колінного суглобів у пацієнтів з цукровим діабетом.

За актуальністю, науковою новизною та практичним значенням, рівнем проведених досліджень, обґрунтованістю наукових положень і обсягом роботи дисертація відповідає вимогам до дисертації, поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» згідно з Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент –

Доктор медичних наук, професор

кафедри анестезіології та інтенсивної терапії

Вінницького національного

медичного університету

імені М.І.Пирогова

Дмитро Дмитрів

